

ADAM BASZYŃSKI

FUZJE I PRZEJĘCIA W SEKTORZE BANKOWYM A STRUKTURA KONKURENCYJNA RYNKU USŁUG BANKOWYCH W POLSCE OD ROKU 2004

WSTĘP

Konkurencja na rynku usług bankowych, ze względu na rolę, jaką sektor bankowy odgrywa w systemie finansowym państwa, pozostaje przedmiotem zainteresowania naukowców od wielu lat¹. Niniejsze opracowanie, wpisujące się we wspomniany nurt badań, poświęcono określeniu konkurencji na rynku usług bankowych w Polsce przy użyciu metod strukturalnych. Dotychczasowe opracowania na temat struktury konkurencyjnej polskiego rynku usług bankowych wskazują na istnienie konkurencji monopolistycznej jako struktury organizującej jego funkcjonowanie².

Rozwój współczesnych sektorów bankowych zdominowany został przez dwa procesy – konsolidację i deregulację³. Pierwszy proces prowadzi do wzrostu koncentracji i umożliwia czerpanie z korzyści skali, drugi – wzmacnia konkurencję

¹ Por. m.in.: W.R. Emmons, F.A. Schmid, *Bank Competition and Concentration: Do Credit Unions Matter?*, „Federal Reserve Bank of St. Louis Review” 2000, vol. 82, No. 3, s. 29–42; J.A. Biker, J.M. Groeneveld, *Competition and Concentration in the EU Banking Industry*, „Journal of Banking and Finance” 2002, No. 26, s. 2191–2214; S. Claessens, L. Laeven, *What Drives Bank Competition? Some International Evidence*, „Journal of Money, Credit and Banking” 2004, No. 36, s. 563–583; M. Affinito, M. Piazza, *What determines banking structures in European regions?*, Bank of Italy Working Paper 2005, No. 8, s. 1–41; C. Giannetti, *Intensity of Competition and Market Structure in the Italian Banking Industry*, „CORE Discussion Papers” 2007, No. 41, s. 1–32; M. Pawłowska, *Competition in the Polish Banking Sector*, „Gospodarka Narodowa” 2010, No. 5–6, s. 91–119.

² R.G. Gelos, J. Roldos, *Consolidation and Market Structure in Emerging Banking Systems*, IMF Working Paper 2002, No. 2 (186), s. 17; S. Claessens, L. Laeven, op. cit., s. 29; M. Pawłowska, *Wpływ procesów konsolidacyjnych na poziom konkurencji i efektywność systemów bankowych – wyniki badań ilościowych*, [w:] *Konkurencyjność sektora bankowego po wejściu Polski do Unii Europejskiej*, red. E. Balcerowicz, Zeszyty BRE Bank – CASE 2005, nr 76, s. 38 i 41.

³ M. Pawłowska, *Competition in the Polish*, s. 91.

między podmiotami⁴. W rezultacie powstaje struktura konkurencyjna, która ma istotne znaczenie dla cen płaconych przez konsumentów. W artykule podjęto się odpowiedzi na pytanie, jak procesy konsolidacji właścicielskiej w sektorze bankowym wpłynęły na poziom koncentracji rynku usług bankowych w Polsce.

Celem opracowania jest analiza poziomu koncentracji rynku usług bankowych w Polsce po pięciu latach od akcesji do Unii Europejskiej. Zgodnie z ustaleniami mikroekonomii wzrostowi koncentracji towarzyszyć powinien spadek konkurencji. Ponadto zakłada się, że wraz z postępującym procesem konsolidacji wzrasta poziom koncentracji.

W empirycznej części opracowania ujęto dane charakteryzujące pięcioletni okres funkcjonowania banków komercyjnych w Polsce. Za początek analizy przyjęto okres akcesji do struktur Unii Europejskiej, tj. rok 2004. Analizę zakończono na ostatnich, dostępnych w chwili przygotowywania niniejszego opracowania danych, tj. na 2009 roku. Źródłem informacji finansowych, na podstawie których dokonano analiz, jest baza danych BankScope⁵.

KONSOLIDACJA SEKTORA BANKOWEGO W POLSCE PO AKCESJI DO UNII EUROPEJSKIEJ

Przyczyny fuzji i przejęć w sektorze bankowym w Polsce na podstawie doświadczeń lat 90. XX wieku są przedmiotem obszernych analiz w literaturze przedmiotu⁶. Połączenia banków w Polsce miały wówczas etapowy przebieg: do 1996 roku fuzje i przejęcia miały charakter głównie sanacyjny, w latach 1997 – 1999 dominowały fuzje i przejęcia podmiotów w dobrej sytuacji ekonomicznej oraz tzw. konsolidacja odgórna, po 1999 roku dominowała konsolidacja właścicielska⁷. W rezultacie kolejnych ogromnych fuzji w latach 1997–2002 wzrastały wskaźniki koncentracji rynku usług bankowych w Polsce⁸.

W pierwszych latach funkcjonowania Polski w strukturach Unii Europejskiej procesy konsolidacji w sektorze bankowym przebiegały w ograniczonym stopniu.

⁴ Ibidem.

⁵ Serwis internetowy Bureau van Dijk: <https://bankscope2.bvdep.com> (data dostępu: 10 marca 2011 r.). Baza zawiera kompleksowe informacje na temat finansów ponad 23 tys. banków.

⁶ *Fuzje i przejęcia bankowe*, red. E. Balcerowicz, Zeszyty BRE Bank – CASE, nr 45, Warszawa 1999, s. 16–17, M. Pawłowska, *Wpływ zmian w strukturze polskiego sektora bankowego na jego efektywność w latach 1997–2002 (podejście nieparametryczne)*, „Bank i Kredyt” 2003, nr 11–12, s. 52–53; J. Kraciuk, *Procesy konsolidacji w polskim sektorze bankowym*, [w:] *Problemy rolnictwa światowego*, red. H.M. Szoęge, W.E. Tyner, Zeszyty Naukowe SGGW, t. XV, Warszawa 2006, s. 285–286.

⁷ Szerzej K. Stępień, *Konsolidacja a efektywność banków w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2004, s. 123. Wykaz połączeń bankowych znajdujemy w: M. Pawłowska, *Wpływ zmian*, s. 53.

⁸ M. Pawłowska, *Wpływ zmian*, s. 52.

Celem kolejnych fuzji było zwiększanie udziału w rynku i realizacja założeń inwestorów. Zainteresowanie inwestorów zagranicznych polskimi bankami wzrosło w okresie kryzysu finansowego. Część instytucjonalnych inwestorów z Europy Zachodniej była bądź będzie zmuszona wycofać się z polskiego rynku usług bankowych w celu ratowania posiadanych aktywów na innych rynkach⁹. Jednocześnie nowi inwestorzy zagraniczni chętnie przejmują polskie banki, posiadające dobrą sytuację finansową oraz funkcjonujące na rozwijającym się rynku¹⁰. Proces konsolidacji właścicielskiej w polskim sektorze bankowym od 2004 roku do końca pierwszego kwartału 2011 roku przedstawiono w tabeli 1. Zestawienie uwzględnia najważniejsze fuzje i przejęcia, z pominięciem zjawiska rebrandingu wynikającego z połączenia zagranicznych spółek-matek, lecz niemającego wpływu na zmianę pozycji rynkowej banku bądź grupy bankowej w Polsce.

Tabela 1. Połączenia^{a)} banków komercyjnych w Polsce w latach 2004–2011^{b)}

BANK PO FUZJI LUB PRZEJĘCIU	BANKI UCZESTNICZĄCE W PROCESIE
2004	
Getin Bank SA	Getin Bank SA przejął aktywa i pasywa Banku Przemysłowego SA
GE Money Bank SA	Połączono banki GE Capital Bank SA i GE Bank Mieszkaniowy SA
2007	
Bank Pekao SA	Bank Pekao SA przejął 80% aktywów Banku BPH SA (w tym BPH Banku Hipotecznego SA) w efekcie połączenia ówczesnych właścicieli obu banków, tj. Grupy UniCredit oraz Banku HVB
2009	
Fortis Bank Polska SA	Fortis Bank Polska SA przejął Dominet Bank SA
Bank BPH SA	General Electric Company – właściciel banków Banku BPH SA i GE Money Bankiem SA – dokonał ich fuzji
2010	
Getin Noble Bank SA	Dokonano fuzji Getin Banku SA z Noble Bankiem SA
Santander Consumer Bank SA	Dokonano fuzji Santander Consumer Bank SA z AIG Bank Polska SA
BNP Paribas Fortis SA (nazwa handlowa Fortis Bank Polska SA)	Fortis Bank Polska SA przejmuje aktywa klientów BNP Paribas SA Oddział w Polsce
2011	

⁹ Przykładem jest irlandzka grupa kapitałowa AIB, która zdecydowała się sprzedać Bank Zachodni WBK SA w celu ratowania swoich spółek na rynku amerykańskim.

¹⁰ Przykładem jest hiszpański Santander Bank, który w latach 2010–2011 przejął kontrolę nad Bankiem Zachodnim WBK SA oraz AIG Bankiem Polska SA.

cd. tab. 1

BANK PO FUZJI LUB PRZEJĘCIU	BANKI UCZESTNICZĄCE W PROCESIE
Raiffeisen Bank Polska SA	Raiffeisen Bank International AG osiągnął porozumienie w sprawie przejęcia 70% udziałów w Polbank EFG (nazwa handlowa EFG Eurobank Ergasias S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce). Polbankiem zainteresowany był również PKO BP SA
Bank Zachodni WBK SA	Santander Consumer Bank SA przejął pakiet 70% akcji Banku Zachodniego WBK SA od irlandzkiej grupy kapitałowej AIB. Zainteresowanie przejęciem BZWBK wyraził również Bank PKO BP SA oraz BNP Paribas

Uwagi: ^{a)} w zestawieniu nie uwzględniono zmian nazw banków wynikających z fuzji zagranicznych spółek-matek, ^{b)} dane za pierwszy kwartał 2011 roku.

Źródło: opracowanie własne.

STRUKTURALNE MIARY KONCENTRACJI RYNKU USŁUG BANKOWYCH

W literaturze przedmiotu powszechnie stosuje się miary koncentracji rynku oparte na krzywej koncentracji¹¹, takie jak udział w rynku największych dostawców (CR_n). Wskaźnik CR_n jest prostą miarą koncentracji rynku, polegającą na wyliczeniu procentowego udziału n -największych dostawców w wybranej kategorii charakteryzującej rynek. Dla uporządkowanego malejąco zbioru obserwacji obliczamy go według wzoru:

$$CR_n = \sum_{i=1}^n u_i,$$

gdzie u_i to udział i -tego dostawcy w rynku, n to liczba dostawców, przy czym w odniesieniu do jednej branży najczęściej przyjmowanymi wartościami parametru n są liczby: 3, 4, 5, 8, 10 i 15¹². W odniesieniu do sektora bankowego zwykle oblicza się udział w aktywach, kredytach i depozytach.

Miarą koncentracji rynku może być także współczynnik Giniego (G), określanej w literaturze jako miara nierówności rozkładu¹³. Wyprowadza się go, stosując

¹¹ Krzywa powstała wskutek połączenia punktów o następujących współrzędnych ($N, = \sum_{i=1}^n u_i$), gdzie N – numer dostawcy w zbiorze uporządkowanym według malejącego udziału w rynku, n – liczba dostawców, u_i – udział i -tego dostawcy w rynku.

¹² K. Jackowicz, O. Kowalewski, *Koncentracja działalności sektora bankowego w Polsce w latach 1994–2000*, NBP, „Materiały i Studia” 2002, nr 143, s. 8.

¹³ C.W. Gini, *Variability and Mutability, contribution to the study of statistical distributions and relations*, „Studi Economico-Giuridici della R. Università de Cagliari” 1912, przedruk w: R.J. Light, B.H. Margolin, *An analysis of variance for categorical data*, „Journal of the American Statistical Association” 1971, No. 66, s. 534–554, <http://www.jstor.org/stable/2283520> (data dostępu: 01.03.2011 r.).

krzywą Lorenza¹⁴. Dla uporządkowanej w kolejności rosnącej próby obserwacji współczynnik G można obliczyć, korzystając z następujących wzorów:

$$G_1 = \frac{\sum_{i=1}^n (2i - n - 1)x_i}{n^2 \bar{x}}, \text{ gdzie } \bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=0}^n x_i \text{ lub } G_2 = \frac{\sum_{i=1}^n (2i - n - 1)x_i}{(n-1) \sum_{i=1}^n x_i}$$

Wskaźnik Giniego przyjmuje wartości od 0 do $(1 - \frac{1}{n})$, przy czym wraz ze wzrostem wskaźnika następuje wzrost koncentracji cechy.

Indeks Herfindahla-Hirschmana (HHI) jest nieco bardziej zaawansowaną miarą koncentracji rynku. Oblicza się go jako sumę kwadratów udziałów w rynku każdego konkurującego dostawcy. W przeciwieństwie do wskaźnika koncentracji CR_n , indeks HHI zależy zarówno od zróżnicowania udziału w rynku, jak i liczby dostawców. Osiąga on wartość bliską zeru i równą $1/n$ (gdzie n to liczba dostawców) wówczas, gdy rynek składa się z dużej liczby małych i równych podmiotów i przybiera maksymalną wartość jeden dla monopolu. Obliczamy go według formuły: $HHI = \sum_{i=1}^n u_i^2$, gdzie u_i – udział i -tego dostawcy w rynku, n – liczba dostawców.

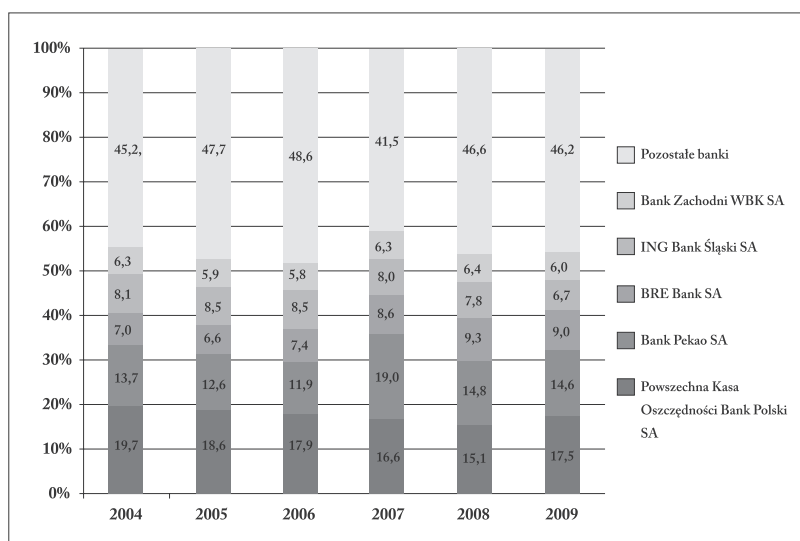
HHI poniżej 0,1 wskazuje na nieskoncentrowany rynek. Wartość indeksu w przedziale pomiędzy 0,1 a 0,18 sygnalizuje średnią koncentrację rynku. HHI powyżej 0,18 wskazuje na wysoką koncentrację rynku. Spadek indeksu Herfindahla-Hirschmana na ogół oznacza spadek zdolności do wpływania na cenę, co prowadzi do wzrostu konkurencji.

KONCENTRACJA W POLSKIM SEKTORZE BANKOWYM W LATACH 2004–2009

Analizy koncentracji rynku usług bankowych dokonano, opierając się na zdefiniowanych wyżej strukturalnych miarach koncentracji w odniesieniu do dwóch wielkości: aktywów oraz wyników netto banków komercyjnych. Udział w aktywach największych banków w Polsce był ustalony i niezmienny w całym badanym okresie. W latach 2004–2009 ponad 50% aktywów skoncentrowane było w pięciu największych bankach: Powszechnej Kasie Oszczędności Banku Polskim SA,

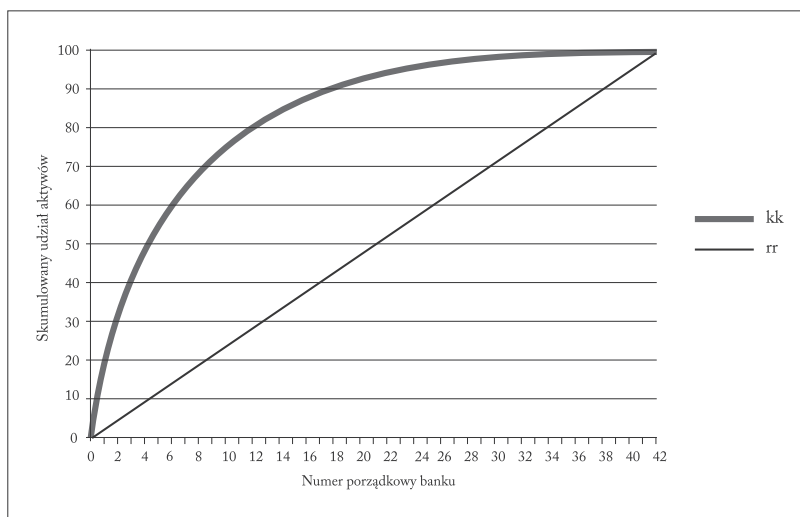
¹⁴ Krzywa, wykreślona przez M.O. Lorenza w 1905 roku dla zilustrowania nierównomiernego rozkładu bogactwa, powstała wskutek połączenia punktów o następujących współrzędnych $(\frac{N}{n}, \sum_{i=1}^n u_i)$, gdzie N – numer dostawcy w zbiorze uporządkowanym według rosnącego udziału w rynku, n – liczba dostawców, u_i – udział i -tego dostawcy w rynku. Por. M.O. Lorenz, *Methods of measuring the concentration of wealth*, „Publications of the American Statistical Association” 1905, vol. 9, No. 70, s. 209–219, <http://www.jstor.org/stable/2276207> (data dostępu: 02.03.2011 r.).

Banku Pekao SA, BRE Banku SA, ING Banku Śląskim SA oraz Banku Zachodnim WBK SA (por. wykres 1).



Wykres 1. Aktywa banków komercyjnych (% ogółu) w latach 2004–2009

Źródło: opracowanie własne.



Wykres 2. Krzywa koncentracji aktywów sektora bankowego w 2009 roku

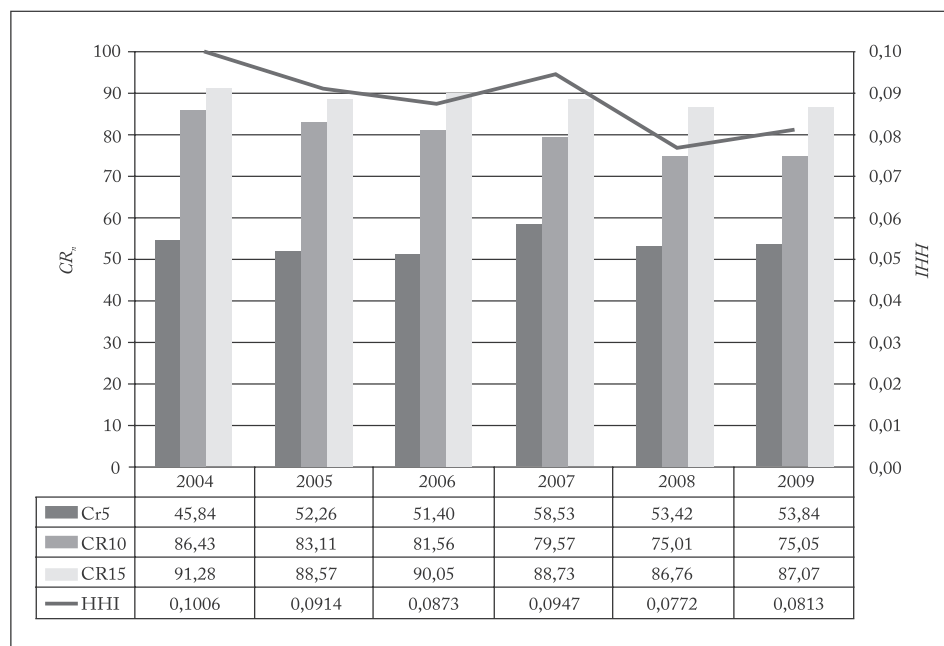
Źródło: opracowanie własne.

Pewne zmiany w rankingu banków dokonały się w 2007 roku, kiedy to – w wyniku wspomnianego już przejęcia części aktywów Banku BPH SA – przej-

ściowo Bank Pekao SA przejął pozycję lidera od PKO BP SA. Ponadto BRE Bank SA zamienił na trzeciej pozycji w rankingu ING Bank Śląski SA.

Wykres 2 ilustruje krzywą koncentracji (*kk*) aktywów w bankach komercyjnych w Polsce. Na osi rzędnych odłożono skumulowany udział *n*-kolejnych banków w aktywach banków komercyjnych ogółem. Na osi odciętych uszeregowano banki komercyjne według aktywów w porządku malejącym, przypisując im pozycje od 1 do 42. Uzyskana w ten sposób krzywa znacząco odbiega od linii ilustrującej rozkład równomierny (*rr*). Na podstawie krzywej koncentracji można wyznaczyć udział największych instytucji kredytowych w aktywach ogółem.

Wskaźnik koncentracji aktywów CR_5 utrzymywał się w badanym okresie w przedziale od 50 do 60% (por. wykres 3). Pozostałe wskaźniki koncentracji aktywów CR_{10} , CR_{15} – dzięki szybkiemu rozwojowi aktywów banków średnich i małych – wykazywały tendencję malejącą. Udział 10 największych banków obniżył się o ponad 11 punktów procentowych, a udział 15 największych banków spadł o ponad 4 punkty procentowe¹⁵.



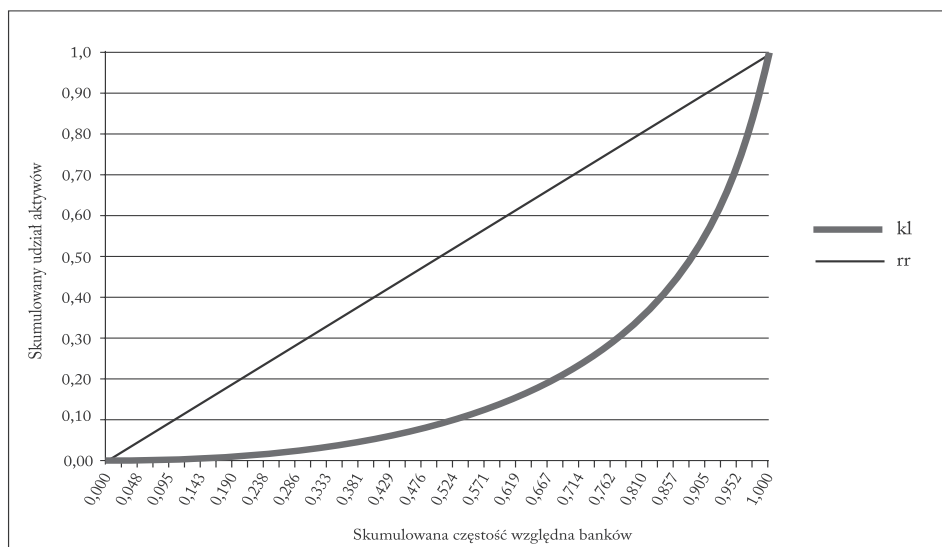
Wykres 3. Wskaźniki CR_5 , CR_{10} , CR_{15} i HHI dla aktywów sektora bankowego w latach 2004–2009

Źródło: opracowanie własne.

¹⁵ Podobne wyniki otrzymano w zakresie koncentracji kredytów i depozytów sektora banków komercyjnych. Ze względu na narzucone ograniczenia w długości niniejszego tekstu zrezygnowano z ich prezentacji.

Na niski i malejący poziom koncentracji wskazuje również HHI. Za wyjątkiem roku 2004, poziom wskaźnika HHI wskazuje na nieskoncentrowany rynek usług bankowych w Polsce (por. wykres 3). Dzięki szybszemu wzrostowi aktywów banków średnich i małych wskaźnik ten zmalał w badanym okresie.

Wykres 4 ilustruje krzywą Lorenza (*kl*) dla aktywów banków komercyjnych w Polsce. Skale obu osi wykresu ograniczone są maksymalną wartością 1. Na osi odciętych odłożono relację powstałą w wyniku podzielenia numeru kolejnego banku przez ogólną liczbę banków komercyjnych, przy czym banki uporządkowane były według rosnącego udziału aktywów. Oś rzędnych ilustruje skumulowany udział *n*-kolejnych instytucji w aktywach banków komercyjnych. Uzyskana w ten sposób linia pozwala poczynić m.in. następujące obserwacje: 50% najmniejszych banków kontroluje 6% aktywów, 81% banków kontroluje 33% aktywów sektora bankowego, natomiast 95,2% banków kontroluje 68% aktywów. Stąd wniosek, że rozkład aktywów odbiega znacząco od rozkładu równomiernego, który na wykresie 4 ilustruje linia *rr*. W efekcie wartość współczynnika Giniego wyniosła: $G_1 = 79,67\%$; $G_2 = 81,76\%$. W analizie koncentracji można odwołać się do tzw. zasady Pareto, w myśl której ze znaczną koncentracją rynku mamy do czynienia wówczas, gdy 20% wszystkich jednostek realizuje 80% obserwacji (w tym wypadku posiada 80% aktywów). Wskaźnik Giniego dla koncentracji aktywów wskazuje, że rynek usług bankowych w Polsce znajduje się blisko granicy wysokiej koncentracji.



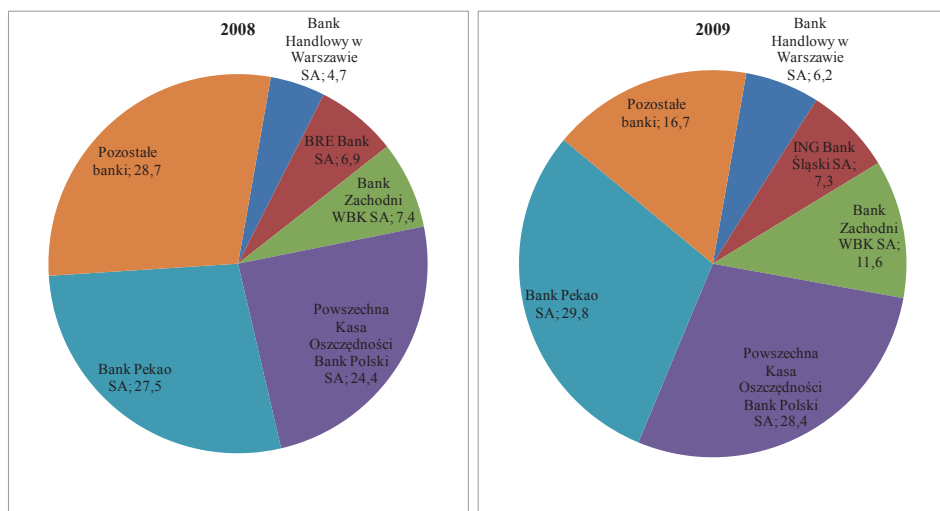
Wykres 4. Krzywa Lorenza dla aktywów sektora bankowego w 2009 roku

Uwaga: Wartość współczynnika Giniego: $G_1 = 79,67\%$; $G_2 = 81,76\%$.

Źródło: opracowanie własne.

Relatywnie większy stopień koncentracji wykazują wyniki netto sektora bankowego w Polsce. W latach 2008–2009 od 51,9 do 58,2% zysków netto koncentrowało się w dwóch największych bankach, tj. Banku Pekao SA oraz PKO BP SA (por. wykres 5). Podczas gdy jeszcze w 2008 roku pięć najbardziej zyskowych banków przejęło 71,3% zysków, to już w 2009 roku udział w wyniku netto tej grupy banków wzrósł do 83,3%. W 2009 roku ING Bank Śląski SA zajął 4 miejsce, wcześniej zarezerwowane dla BRE Banku SA, który tym samym wypadł poza pierwszą piątkę. Wskaźniki CR_{10} i CR_{15} wyniosły odpowiednio 91,5 oraz 96%.

Wysoki poziom koncentracji wyników netto prowadzić będzie do wzrostu znaczenia największych podmiotów na rynku, co w przyszłości skutkować może spadkiem konkurencji między bankami i pogłębianiem koncentracji wokół kilku największych instytucji bankowych.

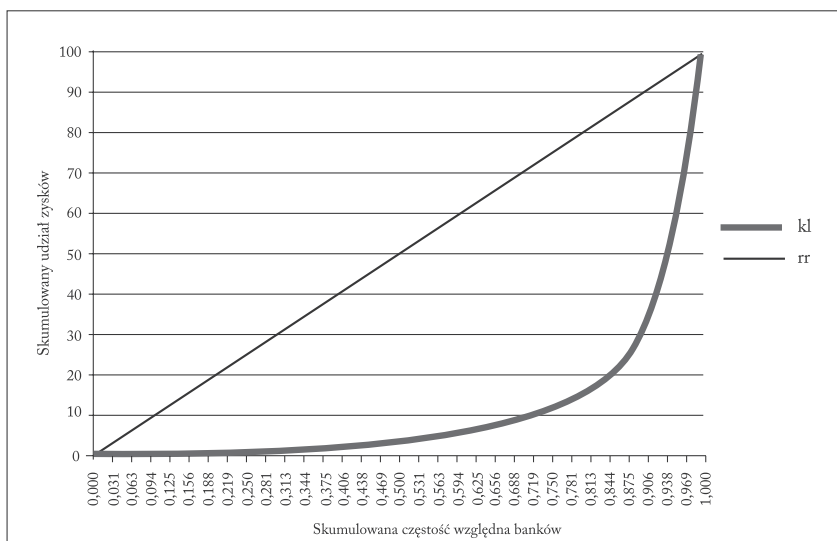


Wykres 5. Udział 5 banków w zyskach banków komercyjnych w latach 2008–2009

Źródło: opracowanie własne.

Kształt krzywej Lorenza dla zysków netto banków komercyjnych (por. wykres 6) wskazuje na relatywnie duże dysproporcje w rozkładzie zysków netto sektora bankowego w Polsce. Spośród 32 banków komercyjnych, które wykazały zysk w 2009 roku, 27 (85%) osiągnęło łącznie 1,36 mld zł zysku netto (16,7%). Oznacza to, że musiały się one łącznie zadowolić zyskiem na poziomie tylko nieco ponad połowę przekraczającym zysk osiągany przez Bank Pekao SA czy PKO BP SA z osobna. W efekcie wartość współczynnika Giniego dla rozdysponowania zysków netto w sektorze bankowym wyniosła 78,84%. W rezultacie wzrastającej koncentracji zysków wskaźnik HHI wzrósł w 2009 roku w porównaniu

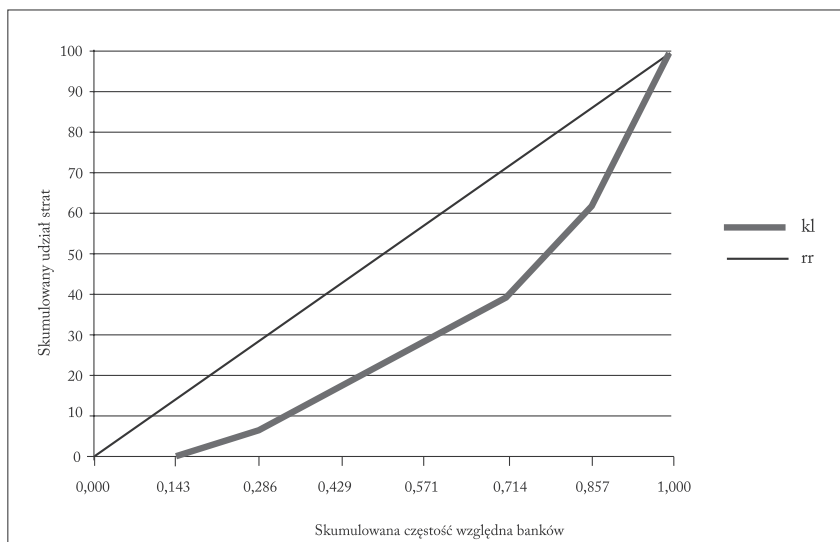
z 2008 rokiem z 0,1538 do 0,1939, co dobitnie oznacza przekroczenie granicy wysokiego poziomu koncentracji.



Wykres 6. Rozdysponowanie zysków w sektorze bankowym w Polsce w 2009 roku

Uwaga: Wartość współczynnika Ginego: $G_1 = 78,84\%$; $G_2 = 81,38\%$.

Źródło: opracowanie własne.



Wykres 7. Rozdysponowanie strat w sektorze bankowym w Polsce w 2009 roku

Uwaga: Wartość współczynnika Ginego: $G_1 = 40,88\%$; $G_2 = 47,69\%$.

Źródło: opracowanie własne.

Bardziej równomierny rozkład wykazują straty sektora bankowego (por. wykres 7). W 2009 roku 7 banków odnotowało stratę, rok wcześniej 5. Znamienne jest wzrost strat z 292,5 mln zł w 2008 roku do 1179,2 mln zł w 2009 roku. W 2009 roku minimalna wartość straty wynosiła 800 tys. zł, a maksymalna blisko 430 mln zł. Wartość współczynnika Giniego dla rozdysponowania strat wyniosła 40,88%, co wskazuje na dwukrotnie bardziej równomierne rozdysponowanie strat niż zysków w sektorze bankowym.

ZAKOŃCZENIE

Obliczone wartości wskaźników koncentracji sektora bankowego w Polsce wskazują na istnienie konkurencyjnej struktury rynku usług bankowych, co zgodne jest z wynikami innych badań. Przy tym stopień koncentracji zdecydowanie różni się w odniesieniu do rozkładu aktywów i rozkładu wyników netto banków komercyjnych. Aktywa banków komercyjnych są nieskoncentrowane, co prowadzi do wniosku o istnieniu silnej konkurencji międzybankowej. Natomiast wyniki banków komercyjnych, zwłaszcza zyski netto, cechuje wysoki poziom koncentracji, co wskazuje na dominującą pozycję kilku największych podmiotów na rynku.

W zależności od dalszego przebiegu procesu konsolidacji w sektorze bankowym rola kilku wiodących instytucji bankowych może wzrastać, co w efekcie doprowadzi do wzrostu koncentracji rynku usług bankowych i spadku konkurencji międzybankowej. Podmioty o najwyższych zyskach mogą przejmować banki nierentowne lub o rentowności niezadowalającej dla ich dotychczasowych właścicieli. Możliwe są także przejścia banków bardzo rentownych od właścicieli instytucjonalnych z Europy Zachodniej, którzy zainteresowani są ratowaniem swoich podmiotów na innych rynkach niż polski i w związku z tym wyzbywają się aktywów w Polsce. Przykładem takich prób – jak dotąd nieudanych – ze strony PKO BP SA były chęć przejścia Banku Zachodniego WBK SA oraz Polbanku EFG. Bank Zachodni WBK znacząco wzmocnił na polskim rynku hiszpańską grupę kapitałową Santander, podczas gdy Polbank EFG wzmocnił pozycję na rynku detalicznych usług bankowych Raiffeisen Bank Polska SA. Potencjalnie możliwe kolejne fuzje podmiotów składających się na polski sektor bankowy będą wpływać na wzrost koncentracji rynku¹⁶.

¹⁶ W najbliższej przyszłości Banco Comercial Portugues planuje odsprzedać Millenium Bank SA (6). Wśród potencjalnych inwestorów wymieniani są (w nawiasie podano miejsce w rankingu banków komercyjnych w Polsce pod względem aktywów): Raiffeisen Bank Polska SA (11), PKO BP SA (1), BNP Paribas (14 przez Fortis bank Polska SA) i Deutsche Bank (15).

BIBLIOGRAFIA

- Affinito M., Piazza M., *What determines banking structures in European regions?*, Bank of Italy Working Paper, 2005, No. 8.
- Bikker J.A., Groeneveld J.M., *Competition and Concentration in the EU Banking Industry*, „Journal of Banking and Finance” 2002, No. 26.
- Claessens S., Laeven L., *What Drives Bank Competition? Some International Evidence*, „Journal of Money, Credit and Banking” 2004, No. 36.
- Dixon P.M., Weiner J., Mitchell-Olds T., Woodley R., *Erratum to ‘Bootstrapping the Gini Coefficient of Inequality’*, „Ecology” 1988, No. 4, s. 1307.
- Emmons W.R., Schmid F.A., *Bank Competition and Concentration: Do Credit Unions Matter?*, „Federal Reserve Bank of St. Louis Review” 2000, vol. 82, No. 3.
- Fuzje i przejęcia bankowe*, red. E. Balcerowicz, Zeszyty BRE Bank – CASE, nr 45, Warszawa 1999.
- Gelos R.G., Roldos J., *Consolidation and Market Structure in Emerging Banking Systems*, IMF Working Paper 2002, No. 2(186).
- Giannetti C., *Intensity of Competition and Market Structure in the Italian Banking Industry*, „CORE Discussion Papers” 2007, No. 41.
- Glasser G.J., *Variance formulas for the mean difference and coefficient of concentration*, „Journal of the American Statistical Association” 1962, No. 57.
- Jackowicz K., Kowalewski O., *Koncentracja działalności sektora bankowego w Polsce w latach 1994–2000*, NBP, Materiały i Studia 2002, nr 143.
- Kraciuk J., *Procesy konsolidacji w polskim sektorze bankowym*, [w:] *Problemy rolnictwa światowego*, red. H.M. Szoegge, W.E. Tyner, Zeszyty Naukowe SGGW, t. XV, Warszawa 2006.
- Light R.J., Margolin B.H., *An analysis of variance for categorical data*, „Journal of the American Statistical Association” 1971, No. 66.
- Lorenz M.O., *Methods of measuring the concentration of wealth*, „Publications of the American Statistical Association” 1905, vol. 9, No. 70.
- Pawłowska M., *Competition in the Polish Banking Sector*, „Gospodarka Narodowa” 2010, nr 5–6.
- Pawłowska M., *Wpływ procesów konsolidacyjnych na poziom konkurencji i efektywność systemów bankowych – wyniki badań ilościowych*, [w:] *Konkurencyjność sektora bankowego po wejściu Polski do Unii Europejskiej*, red. E. Balcerowicz, Zeszyty BRE Bank – CASE, 2005, nr 76.
- Pawłowska M., *Wpływ zmian w strukturze polskiego sektora bankowego na jego efektywność w latach 1997–2002 (podejście nieparametryczne)*, „Bank i Kredyt” 2003, nr 11–12.
- Stępień K., *Konsolidacja a efektywność banków w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2004.

MERGERS AND ACQUISITIONS IN THE BANKING SECTOR AND THE COMPETITIVE STRUCTURE OF THE BANKING SERVICES MARKET IN POLAND SINCE 2004

SUMMARY

Competition in the banking market remains of constant interest to researchers, because of the role that the banking sector plays in the country's financial system. The purpose of this study is to analyze the level of market concentration of banking services in Poland, five years after accession to the European Union. In the empirical part of the article the value of the structural measures of concentration in relation to assets and net income of commercial banks was estimated, as the concentration ratio CR_n , for n equal to 5, 10 and 15, the Gini coefficient and the Herfindahl-Hirschman index. In terms of assets concentration, obtained results indicate a stable share of the five largest commercial banks in the banking services market in Poland, with a decreasing degree of concentration in general, due to the rapid growth of bank assets of small and medium enterprises. However, the income distribution in the banking sector is uneven. All indicators calculated by reference to net profits point to a high level of concentration of the banking services market.

ANEKS STATYSTYCZNY

Tabela 2. Aktywa i wyniki netto banków komercyjnych w Polsce w latach 2004 – 2009 (kwoty w tys. zł)

Lp.	NAZWA BANKU	2004		2005		2006		2007		2008		2009	
		AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO
1	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA	85954400	1508100	91613200	1755600	102025700	2207500	108537600	2941400	134636000	3139200	156478700	2311800
2	Bank Pekao SA	59977300	1314500	61972000	1534900	67703700	1789700	124096200	2162500	131940800	3541000	130616100	2421400
3	BRE Bank SA	30493400	-273400	32739100	267900	42330600	446400	55941900	747600	82605200	889300	81023900	130500
4	ING Bank Śląski SA	35473100	410000	42126900	566400	48476000	598000	52010900	636800	69610500	445400	59883500	595100
5	Bank Zachodni WBK SA	27545800	455600	29310700	545900	32992200	844200	41318700	1110700	57433100	954300	54058400	940200
6	Bank Millennium	20148600	237500	22151100	567100	24692100	300800	30530100	461600	47104600	413400	44913800	1500
7	Kredyt Bank SA	20946100	158700	20841300	415900	22232000	468100	27128200	390500	38730700	324900	39076600	34600
8	Bank Handlowy w Warszawie SA	34079600	495000	32877600	618100	35990700	657100	38908000	824200	42550300	600400	37633100	504400
9	Bank BPH SA	51637800	765200	57922200	1031400	64757100	1302600	13021800	1623700	36677500	326900	35214900	61100
10	Bank Gospodarstwa Krajowego	11081300	98500	18346300	51500	24564100	157200	27658600	357100	27418700	219200	33055600	132800
11	Raiffeisen Bank Polska SA	18114900	291100	21422600	338700	29525800	360700	25641400	146800
12	Bank Gospodarki Żywnościowej SA	16077500	1200	16293500	88200	18402000	84600	20033700	272100	24067400	212900	24433700	100600
13	Nordea Bank Polska SA	5114500	5700	5919300	30700	6918100	50100	10239400	70500	15747400	136400	20425000	145200
14	Fortis Bank Polska SA	19869000	78500	20294500	-429900
15	Deutsche Bank PBC SA	.	.	4689200	-6700	5016200	4000	8096600	36900	15553900	37100	16838600	-126900

cd. tab. 2

Lp.	NAZWA BANKU	2004		2005		2006		2007		2008		2009	
		AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO	AKTYWA OGÓLEM	WYNIK NETTO
31	HSBC Bank Polska SA	171500	-25800	427900	-23800	2135900	7300	2263500	.	2614500	-83400	2919300	-145700
32	DZ Bank Polska SA	1775700	4600	1963900	16300	2135900	7300	2263500	14300	2850300	20300	2316400	26900
33	Volkswagen Bank Polska	2440300	39500	2280600	13300
34	Invest-Bank SA	1884700	7100	2494300	15600	2314700	10000	2070600	2200
35	Pekao Bank Hipoteczny SA	.	.	1587800	27800	1760900	30100	1711600	16800	1915400	18700	1836000	26900
36	Polski Bank Przedsiębior- czości SA	2344300	19600	2420300	16300	2403100	6700	2527100	18400	1972600	27900	1660800	23200
37	Fiat Bank Polska	473100	36700	1224100	4100	1342100	27700
38	Toyota Bank Polska SA	1113600	-4000	1389100	100
39	Mazowiecki Bank Regional- ny SA	1167400	32300
40	RCI Bank Polska SA	.	.	223500	-600	351100	-1100	659900	6600	733200	15500	722000	21400
41	Allianz Bank Polska SA	315500	-69500	706900	-126200
42	Mercedes-Benz Bank Polska SA	414300	300	518100	-1500	530600	-800

Uwaga: w. – brak danych.

Źródło: Baza danych BankScope, serwis internetowy Bureau van Dijk: <https://bankscope2.bvdep.com>; 10.03.2011.

MISCELLANEA

